

Burghardi-tanya (KÖH 76715): Valószínűleg a középkori és kora újkori Alsó-Ábránnyal azonosítható a lelőhely.

REMÉNYI LÁSZLÓ

97. Büttös, Krasznokvajdai út
(KÖH 75561)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő?

2010. május 4-én örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó bejárást végeztünk a Cserehát területén. A Krasznokvajda és Büttös közötti műút É-i oldalán, Büttös határában vízmosásokkal tarkított területet találtunk. A vízmosások feletti magasabb térszínen, egy művelt kiskertben obszidiánpattinték került elő. A lelet közelben fekvő őskori településre, vagy kőmegmunkáló helyre utal.

Munkatársak: Galkó József, Gál-Mlakár Viktor, Hajdú István, Kalászdí György.

CSENGERI PIROSKA

98. Csanádpalota határa

(Csongrád megye) Ő, Sza, N, Á

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

Csanádpalota külterületén 4, korábbról már ismert lelőhely (*Palotai ugar, Alsó ugar II. MOL 41., Alsó ugar I. MOL 40., Kövegy-Tanyaföldek; KÖH 42238, 42513, 42509*) területén végeztünk terepbejárást, valamint két új lelőhelyet is azonosítottunk (*Varga-dűlő I., Varga-dűlő II., KÖH 74407, 74409*). Vizsgálatunk eredményeképpen javasoltuk a korábban külön nyilvántartott Alsó ugar I. MOL 40. és a Kövegy-Tanyaföldek lelőhelyek összevonását. A bejárások során őskori, szarmata, népvándorlás kori(?), ill. Árpád-kori leletanyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Sóskuti Kornél régész; Molnár Zsolt, Császi Dávid geodéziai asszisztensek, Alács Attila, Bog-nár Margit, Rózsa Gábor, Kovács Sándor, Szöllősi Géza, Dankó Judit technikusok.

PARDITKA GYÖRGYI

99. Csanádpalota határa

(Csongrád megye) B, Sza, Á

2010 őszén próba-, ill. megelőző feltárást végeztünk az M43 autópálya Makó-országhatár közötti szakaszának építése által érintett régészeti lelőhelyeken.

Országhatár (M43-56 lh., KÖH 52785): A lelőhely Csanádpalotától DK-re, a tekervényes, ma csatornaként funkcionáló Krakk-ér K-i partján hosszan elnyúló magaspart és a magyar-román államhatár között található. A feltárássra kijelölt terület mintegy 70 m széles, és közel 550 m hosszú volt, hossz tengelye ÉNy-DK-i, összterülete mintegy 43976 m². A terepbejárás adatai alapján a nyomvonal a nagyméretű lelőhely középső harmadában húzódik. A területen, közel Ny-K-i irányban halad át egy helyrajzi számmal nyilvántartott földút is. A Krakk-ér, az említett földút, valamint az ÉK-i szelvényhatár által közrezárt háromszögben október 26. és november 26. között az érpart, valamint a szelvény Ny-i harmadában található, egyben annak legmagasabb terepi pontját adó földhát ÉNy-i lankás területét tártuk fel, közel 120 m széles sávban. A lelőhely feltárással érintett 7896 m² nagyságú területén 136 régészeti korú objektum került elő.

Közel 15-20 kisebb-nagyobb gödör köthető a kora bronzkori Makó-kultúrához, amelynek hagyatékát a teljes területen megtaláltuk. A zömében sekély vermekből a korszak leletei között több, különféle motívumokat mutató, a népeiségre alapvetően jellemző belső díszes tál töredéke került elő. A szarmata népeiség hagyatékát szintén az egész területen sikerült tetten érni. Gödreik, árkaik száma nagy, ám a leletanyag meglehetősen szegényes volt. A jelenlegi adatok alapján egy Kr. u. 2-3. századi megtelepedéssel számolhatunk. A szarmata objektumokéval közel azonos intenzitással jelentkeztek a területen azok az Árpád-kori objektumok, amelyek kora az előkerült leletanyag alapján a 12-13. századra tehető. A kisebb-nagyobb gödrök mellett a már most megnyitott felületen több nagyobb karám részlete vált ismertté. Jelentős egy kemencés ház előkerülése is. Egy V-átmetszetű árok az ér vonala előtt félkör alakban húzódott, több mint 100 m hosszan. A jellegzetes kerámia mellett figyelmet érdemelnek azok a kisebb-nagyobb téglatöredékek, amelyek elsősorban árkokból kerültek elő. Ezek eredetére talán a további feltárást ad majd választ. A területen jelentős újkori-néprajzi korú jelenléttel kell számolni. A 19. századi térképeken is feltüntetett tanyaudvarhoz kapcsolódó árkok és vermek szinte a teljes, eddig feltárt és átvizsgált területen előfordultak. Ezek megásásakor több esetben régészeti objektumokat bolygattak meg, gyakori volt a leletek áthalmazódása, keveredése.

Sulyok-tanya (M43-57 lh., KÖH 52787): Az október 14-15-én végzett próbafeltáráson a munkára kijelölt mintegy 50 m széles, és közel 140 m hosszú É-D-i hossz tengelyű, mindösszesen 7481 m² nagyságú téglalap alakú területen, a terepbejárás adataira támaszkodva létesítettük kutatóárkainkat. Egy szondát a terület É-i

(~300 m²), egyet a D-i (~280 m²), egyet pedig a kettő között, a nyomvonal tengelyének közelében alakítottunk ki. Pozitív eredményt éppen az utóbbi, középső szelvény Ny-i végén tapasztaltunk, ahol egy római kori szarmata népszerűséghez köthető árok részlet került elő. Az árok kiterjedését célzó kutatások során az említett közbülső szondát kibővítettük (~371 m²), amely nyomán az árok teljes, mindösszesen 7 m hosszú szakasza ismerté vált. Korát három, egyértelműen szarmata kori kerámia alapján keltezhettük, ám ennél pontosabb keltezés nem volt lehetséges.

Munkatársak: Nagy Norbert, Takács Gábor régész-technikusok.

PÓPITY DÁNIEL

100. Csarnóta határa (Baranya megye) Ó, B, A

2010. szeptemberben elvégeztük a területen folyó Horvát Tranzit gázvezeték építése által érintett régészeti lelőhelyeken a földmunkák megfigyelését.

Kis-pápe (HT-168, KÖH 74695): A nyomvonal 187+375 és 187+850 km-szelvényei között a kutatott 2411 m²-ből 718 m² volt régészeti érintett. A lelőhely egy dombtetőn található, melyet DNy-ról egy vízfolyás határol. A területre jellemző, hogy vörös agyagos altalaj (paleotalaj?) jelentkezett, sok helyen a humusz alatt 30–40 cm-rel. A feltárt 20 régészeti objektum, egy tűzhely és a hozzá tartozó hamusgödör kivételével, mind hulladéktároló verem volt. Leletanyaga mennyiségre viszonylag sok, de kevés benne az igazán jellegzetes típus, és a díszítés is ritka. A lelőhelyet őskorinak határoztuk meg.

Telek (HT-169, KÖH 74697): A nyomvonal 188+100 és 188+500 km-szelvényei között a 3003 m² nyesett területből 1686 m² volt régészeti pozitív. A lelőhely egy dombtetőn, két vízfolyás között található. A lelőhely mintegy 400 m hosszan jelentkezett a nyomvonalban. Bronzkori és avar gödröket is szép számmal találtunk. Az egyik bronzkori gödörben egy zsugorított helyzetben fekvő gyermekcsontvázat tártunk fel. Mindkét régészeti korszak objektumai gazdag leletanyaggal rendelkeztek.

Munkatársak: Orbán Gábor, Bósz Attila, Simó Attila, Birkás Péter, Zsubori István.

LIGNER JÁCINT

101. Csávoly, Halastótól Ny-ra (KÖH 69471)

(Bács-Kiskun megye) B, Ú, I

A Magyar–Horvát gázvezeték fektetéséhez kapcsolódóan 2010. április 8–21. között végeztük el a HT-44 jelű lelőhely megelőző feltárását. A lehumuszolt 956 m²-ből 534 m² volt régészeti fedett.

A lelőhely Csávoly belterületétől É-ra, a halastóvá duzzasztott Csávolyi-csatorna Ny-i partján található. A 2009-ben végzett terepbejárás során egy kb.

100×100 m-es felületen lokalizálták a lelőhelyet, melyen szarmata és kora bronzkori jellegű kerámiatöredékek kerültek elő. A gázvezeték nyomvonalán végzett szakfelületek eredményeképpen a lelőhely K–ÉK felé kibővült, így a feltárási szelvény végül a nyomvonal 96+850 valamint a 97+050 km-pontjai között húzódott. A megelőző feltárás során előkerült objektumok szóródása alapján megállapíthattuk, hogy a terepbejáráskor a nyomvonal pufferezónáját érintő HT-46 lelőhely (Halastótól Ny-ra II.) lényegében beleesik a MOL-vezeték nyomvonalába. A régészeti munkálat során az is világossá vált, hogy a két azonos korú lelőhely gyakorlatilag összeér egymással, egy egységet képez.

A 200 m hosszú, ÉK–DNy irányú szakaszon a felső 100–80 cm vastag termő humuszréteg alatt, a sárga agyagos altalajon 23 objektum (36 stratigráfiai egység) került elő. Az objektumok közül 6 újkori, 6 késő bronzkori, 11 pedig ismeretlen korú volt. Utóbbiak zöme feltehetően az újkoriak közé tartozhat. A régészeti értékelhető 6 bronzkori objektumból 3 árok, 3 pedig gödör volt. Az egyik gödör egy nagyobb méretű alaktalan, több kisebb lemezyedő gödörrel összeálló föld-, ill. agyaggyerő hely volt. A legtöbb leletanyagot ebből a gödörből gyűjtöttük. Az állatcsontok mellett kézzel formált edénytöredékek, többek között kisebb bögrétöredékek kerültek elő. A leletek alapján a késő bronzkori objektumok a halomsíros kultúra emlékének képviselik.

A szelvény teljes területén kerültek elő újkori, néprajzi leletanyaggal keltezhető objektumok, melyek többsége méhkas alakú, tálszerű vagy hordószerű kialakítású gödör volt. Ezek mellett egy kemencés épület részletét is megfigyeltük. Több újkori objektumból kerültek elő bronzkori töredékek is, mely alapján bronzkori megtelepedéssel a nyomvonal teljes hosszában számolni kell.

A feldolgozás után a leletanyag a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül elhelyezésre.

Munkatársak: Nagy Norbert, Takács Gábor, Tarjányi László ásatási technikuskok.

PÓPITY DÁNIEL

102. Csávoly, Szentiványi-felső-dűlő (KÖH 73245)

(Bács-Kiskun megye) B

Csávoly településtől ÉÉK-re, két ÉÉNy–DDK-i dombháton húzódik a HT-141 jelű lelőhely, melyet a Magyar–Horvát gázvezeték építéséhez kapcsolódó megfigyelés során azonosítottak. A fent említett dombhátsókat K–Ny-i irányban keresztezi a tervezett vezeték nyomvonala. Az 5 m széles és 150 m hosszú (96,050–96,200 km) kijelölt szelvényben 2010. április 16–28. között végeztük el a feltárást. A lehumuszolt 798 m²-ből a régészeti fedett terület 434 m² volt. A talajtakaró gépi eltávolítása nyomán az altalajon változó mélységben (30–100 cm) előkerült 6 objektum (13 db stratigráfiai egység) feltárását tudtuk elkülöníteni. Ezek közül 5 kerítő- és vízelvezető árkoknak,